

Contact

Erfgoed Balen vzw
p/a Oud Gemeentehuis
Vaartstraat 29
B-2490 Balen

Telefoon :014 81 37 73

E-mail: info@erfgoedbalen.be

www.erfgoedbalen.be

Reknr: BE07-6528-0401-2066

Geef een stukje Balen cadeau

Openingsuren - sluitingsdagen

Maandag	8.30 - 12.00	13.00 - 16.00
Dinsdag	8.30 - 12.00	gesloten
Woensdag	gesloten	13.00 - 16.00
Donderdag	gesloten	13.00 - 16.00
Vrijdag	gesloten	gesloten

Ons kantoor in het Oud Gemeentehuis is open op de 3de donderdag van de maand van 17u30 - 20u30.

Ons erfgoed bevat een schat aan informatie over ons verleden en vertelt een onverwacht verhaal over vandaag.

Om de toekomst te verzekeren zet Erfgoed Balen zich in om het bedreigde erfgoed, in al zijn verscheidenheid, te bewaren en openbaar te maken.

Door het publiek te laten kennismaken met het lokale erfgoed hopen wij dat het ook gaat genieten van al het moois dat ons eigen erfgoed biedt.

Samen met de lokale, de Vlaamse en de Nationale overheden zullen wij als Erfgoed Balen streven naar een kwaliteitsvol en toekomstgericht beheer van alles wat waardevol is om te bewaren.

Activiteiten Erfgoed Balen

Maandag 1 oktober: Voordracht: 'Vikingen - Hoe leefden zij? - Wie waren ze?'

Spreker: Erik De Quick, Viking Genootschap - Turnhout
Locatie: Oud Gemeentehuis, 19u30

Maandag 5 november: Voordracht: 'Hankenappen & Vastenavond'

Spreker: François Jennen, Olmense Vereniging voor Heemkunde en Geschiedenis
Locatie: Oud Gemeentehuis, 19u30

Zaterdag 15 december: Eindejaarswandeling met nadien 'Frikadellen met Krieken' (incl koffie/thee)

Vertrek wandeling: Oud Gemeentehuis om 16u00
Afstand: maximum 6 km - geschikt voor elke wandelaar
Deelname: 5€ per persoon

Paleografie 2012

Donderdag 19 januari	Donderdag 10 mei	Donderdag 18 oktober
Donderdag 16 februari	Donderdag 21 juni	Donderdag 15 november
Donderdag 15 maart	Donderdag 20 september	Donderdag 20 december
Donderdag 19 april		

> In het Oud Gemeentehuis van 19u30 tot 21u30

Jaargang 5

2012

Nummer 3

September 2012 - November 2012

Erfgoed Balen

In dit nummer

Van Skeppsholmen naar... P.1

Uitgave Trage Wegen P.3

Digitale beeldbank P.3

Interessante informatie

- Wie waren deze Vikingen?
- Erfgoed Balen geeft een nieuw boek uit
- Digitalisering

Van Skeppsholmen naar Scheps-Olmen Vikingen of Noormannen in onze streken

Als je oude geschiedenisboeken uitpluist, vind je - als je er al iets over vindt - de Vikingen of Noormannen vermeld als barbaarse invallers, wat ze zeker ook geweest zullen zijn:

"Ferrum paganorum incanduit." ("Het ijzer van de heidenen schitterde").

"A furore Normannorum Libera Nos Domine!" ("Van de woede van de Noormannen, bevrijd ons, Heer!")

Maar, welke veroveraars, territorium-uitbouwers, gingen (en gaan nog steeds) niet te vuur en te zwaard tewerk?

Door historici wordt aangenomen dat het Vikingentijdperk begon in 793 met de plundering van Lindisfarne (Groot-Brittannië) en duurde tot in de 11de eeuw. Tussen de twee- en de driehonderd jaar dus verbleven de Vikingen in de Frankische Lage Landen, weliswaar met tussenpozen, maar alleszins voldoende om hun stempel te kunnen drukken op onze plaatsnamen. Zo vormden Scheps en Olmen vroeger waarschijnlijk één geheel. (Zweeds skepp= schip; holmen= de plaats gelegen tussen twee rivieren of het eiland in een rivier.) Het eiland Skeppsholmen, een stadsdeel van de Zweedse hoofdstad Stockholm, zond waarschijnlijk zijn zonen en dochters naar hier...

In 882-883 werd onze directe omgeving geplunderd: kerken,

kastelen en abdijen moesten aan de schattenverzamelwoede van de Vikingen geloven. Mol en Gompel werden verwoest in 882 en men vermoedt dat ook de nederzetting die nu Scheps heet, ten prooi viel aan hun veroverzucht. Met hun platbodemschepen konden ze tot diep in het binnenland doordringen, daar waar geen Frankische legers hen konden verrassen omdat de hoogten die er waren allemaal omgeven waren door moerassen of waterlopen. Trouwens, de waterstand was toen in die tijd hoger dan nu en onze rivieren waren veel breder! Brygga (Brugge) was toen een drukbezochte zeehaven, waar waarschijnlijk veel drakkars aanmeerden. Het Zweedse woord "brygga" betekent aanlegplaats voor schepen.

De Frankische koning sloot een bondgenootschap met bepaalde Vikingleiders ter bescherming van zijn koninkrijk tegen verdere invallen. Hij gaf de Vikingen grondgebied als leen in ruil voor de verdedigingsdiensten. Maar door de Vikingen werd er dikwijls dubbelspel gespeeld. Op die manier kunnen vreedzame settlers binnengesijpeld zijn om het land te bewerken, het vruchtbare land in het netwerk van rivieren en waterlopen dat onze streek rijk was.

Colofon

Redactie:

Vic Berckmans
Richard Vermeulen

Lay-out:

Guy Vanhoof

Uitgegeven door:

Erfgoed Balen vzw
Alle teksten verschijnen onder de enige en dwingende verantwoordelijkheid van de auteur: hier treft Erfgoed Balen als v.z.w. geen rechtsaansprakelijkheid.

Verantwoordelijke uitgever:

Richard Vermeulen voor
Erfgoed Balen v.z.w.

Ons
Erfgoed
bevat
een schat
aan
informatie

Wat hebben wij gemeen met de vikingen?

Ook het Deense "Grote Leger" hield lelijk huis in de omstreken. Wie stapte allemaal in dat leger mee? Misschien ook een bende huurlingen uit het hogere noorden?

De donkere vroege middeleeuwen worden nu echter wat lichter: historici, heemkundigen en bepaalde verenigingen, zoals o.a. het Viking Genootschap van Turnhout, leggen zich meer en meer toe op het onderzoek naar de rol die de Vikingen hier vroeger gespeeld hebben.

Wij hebben dus meer gemeen met de Vikingen dan we denken!
Meer over de Vikingen vind je o.a. terug in volgende bronnen:

VAN DER TUUK, LUIT, Ferrum paganorum incanduit, Viking Genootschap, Turnhout, 2005 en Noormannen in de Lage landen, handelaren, huurlingen en heersers, Omniboek, Kampen, 2008

D'HOOGHE, BERT, M., Ekeren in de 9de eeuw en het bezoek van de Vikingen, Heemkring Ekeren, jaarboek 2007

Ook het internet herbergt sites over de Vikingen:
o.a. Gjallar, Noormannen in de Lage Landen: <http://home.tiscali.nl/gjallar/index.html>

VAN BODEGOM, S., De Lage Landen in de Vikingtijd, 2005 <http://www.tjurslakter.nl/geschiedenis,2005>

Voor al wie geïnteresseerd is in de levenswijze van de Vikingen, onze verre voorouders, komt Erik De Quick van het Viking Genootschap van Turnhout op maandag 1 oktober om 19.30 uur een voordracht houden in het Oud Gemeentehuis van Balen. De voordracht behandelt o.a. woning, scheepsbouw, veroveringen, kunst, kledij...

Toegang is gratis! Hartelijk welkom!

Uitgave 'Trage Wegen in Balen en Olmen'

Het pad dat achter uw huis loopt, het binnenwegje waarlangs de kinderen naar de bushalte gaan, of het bospad dat u al jaren met uw wandelclub verkent, allemaal buurtwegen die een belangrijke waarde hebben voor zowel particulieren en verenigingen als voor de gemeente.

Heel wat van deze vroegere buurtwegen zijn in het verleden echter reeds verdwenen of dreigen in de toekomst verloren te gaan. Deze zogenaamde trage wegen worden namelijk in hun voortbestaan bedreigd door onder meer het herschikken van landbouwpercelen, het gebrekkige onderhoud, de inlijving van de bedding door particulieren en het uitreiken van stedenbouwkundige vergunningen die geen rekening houden met het oorspronkelijk tracé van bestaande buurtwegen.

Om de verdere teloorgang van deze historische wegels van Balen tegen te gaan, werden de buurtwegen van Balen in kaart gebracht door Annelies Delnooz.

Dit enorme werk resulteert in het boek "Trage wegen in Balen en Olmen", dat in december 2012 verschijnt. In dit ongeveer 400 bladzijden tellende werk beschrijft Annelies Delnooz aan de hand van talrijke foto's en kadasterkaarten het vroegere en huidige wegennet van Balen en Olmen.

Echt een aanrader voor elke Balenaar en Olmenaar.

Voorinschrijving tot en met 18 november 2012.

Prijs bij voorinschrijving:

Lid Erfgoed Balen	35,00€
Niet lid	40,00€

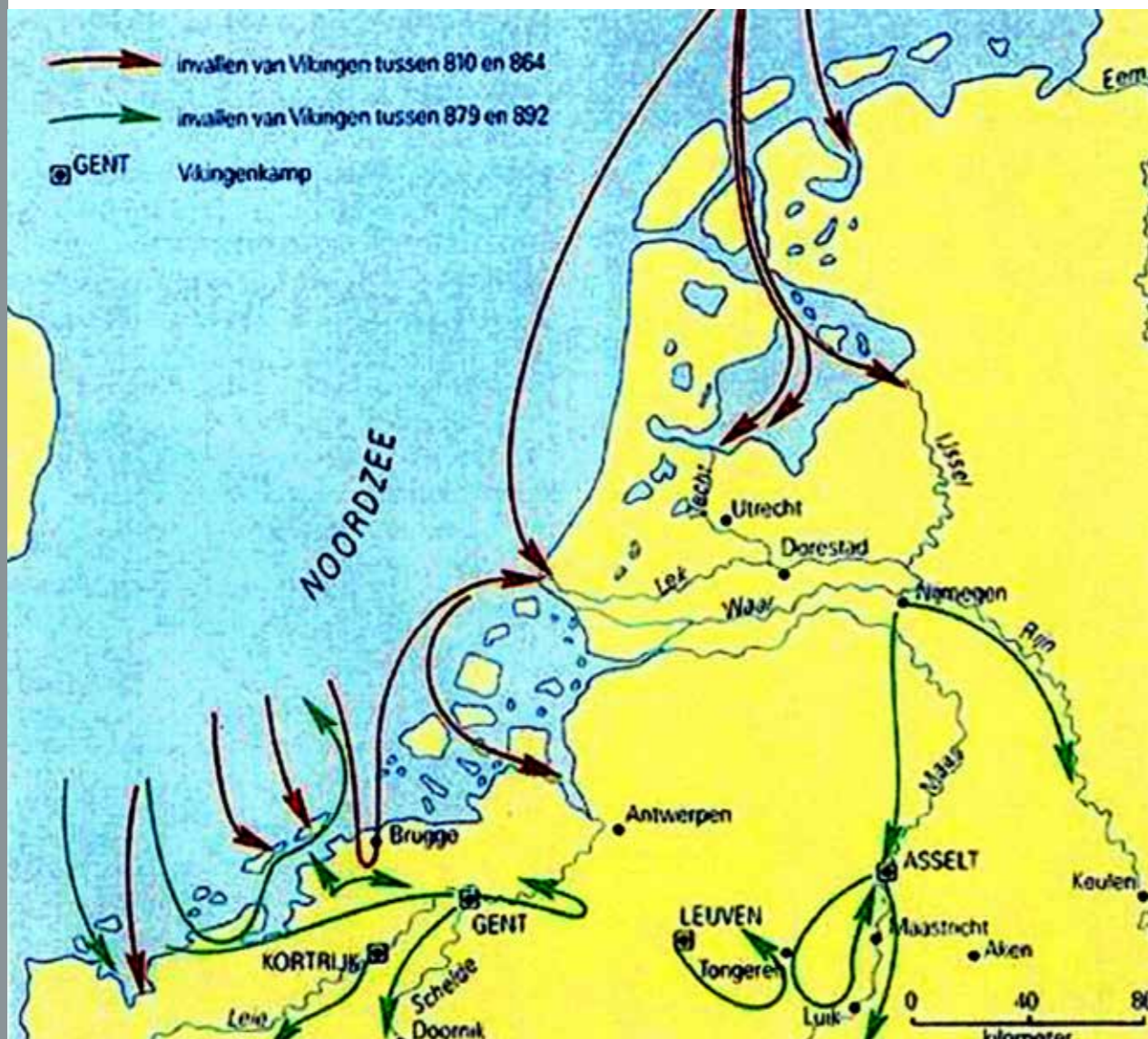
Prijs na verschijning:

Lid Erfgoed Balen	40,00€
Niet lid	45,00€

Eventuele verzendingskosten: +10,00€

Nieuwe uitgave

Trage Wegen in Balen en Olmen

Oproep digitalisering

Hebben jullie nog oud filmmateriaal met betrekking tot onze gemeente Balen of Olmen? Het maakt niet uit of het 8mm, super 8 of 16mm beelden zijn.

Laat het ons weten. De digitaliseringsactie voor dit filmmateriaal loopt nog tot eind 2012. Wij laten het door jou aangeleverde materiaal digitaliseren. Jullie krijgen het vanzelfsprekend terug samen met een digitale kopie. Voor meer info mail naar:

beeldbank@erfgoedbalen.be

Word nu lid van onze vereniging!

Een jaarabonnement 'Erfgoed Balen vzw.'

Jaarboek, Nieuwsbrief, een lidkaart die je voordelen biedt, enz...

€ 13,00 : zelf afhalen op het secretariaat.

€ 17,00 : opsturen per post

€ 21,00 : opsturen per post naar het buitenland.

Betalen kan op rekeningnummer: BE07-6528-0401-2066

met vermelding 'Lidgeld 2013' of op ons kantoor, Vaartstraat 29 te Balen.

Foto: Jaarboek 2012